

Edulood ja ebaõnnestumised tubakatarvitamisest loobumisel

Tiiu Härm, MD
Tervise Arengu Instituudi ekspert
tubakast loobumise nõustaja

Konverents “Tubakaennetus töökohal”
18.09.2014

Mõtlemapanevad faktid

Globaalne tubakaepideemia tapab igal aastal 6 miljonit inimest üle maailma, neist ligi 2 miljonit inimest Euroopas (WHO, 2012).

Neist rohkem kui 600 000 inimest hukuvad igal aastal kaudse ehk passiivse suitsetamise tõttu.

WHO prognoosib tubakaepideemia kasvu 2030.aastaks, tappes juba 8 miljonit inimest aastas.

WNTD deviis 2014 “RAISE TAXES ON TOBACCO”

Rahvastiku tervise arengukava 2009 - 2020

Üldeesmärk:

Keskmine eeldatav eluiga sünnihetkel Eestis on aastaks **2020 pikenenud meestel 75 ja naistel 84 eluaastani**

Tervena elatud eeldatav eluiga sünnihetkel Eestis on aastaks **2020 pikenenud meestel keskmiselt 60 ja naistel 65 eluaastani**

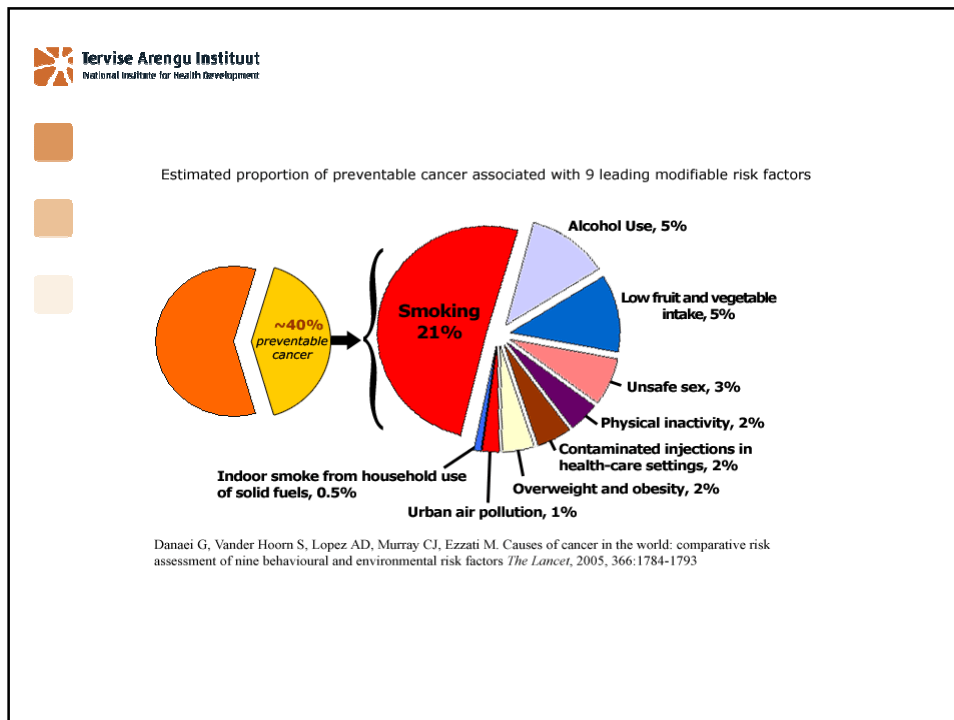
Eurostati andmetel (2012) on tervena elatud eeldatav eluiga Eestis sünnihetkel 54 aastat meestel ja 58 aastat naistel. Euroopa Liidus keskmisena on näitajad vastavalt 61,8 ja 62,2 aastat.

Eesti rahvastiku tervise arengukava (RTA) 2009-2020

Tubakatarvitamise ja inimeste tubakasuitsuga kokkupuute vähendamisele suunatud ennetus- ja teavitustöö

Meetme peamiseks eesmärgiks on vähendada ühe kolmandiku võrra igapäevasuitsetajate osakaalu Eesti täiskasvanud rahvastiku (vanuses 16-64.aastat) seas

26%-lt 2012.aastal 18%-le 2020.aastal

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

Võimalused tubakatarvitamisest loobumiseks

- Tubakas on ainus oluline terviserisk, mida on võimalik koheselt elimineerida
- Suitsetamisest loobumist võib proovida mitu korda, eesmärk on üks - jääda püsima mittesuitsetajana
- Et üldse alustada loobumist, peab suitsetaja seda ise tahtma!
- Motivatsiooni tekitamine - esmatähtis ja väga raske ülesanne

Edulood

Motiveeritud tubakatarvitamisest loobujad:

- SVEN'i suitsetamisest loobumise lugu - TVs antud lubadus
- Juhani suitsetamisest loobumise lugu - kihlveos ei tohi kaotada
- Vilma suitsetamisest loobumise lugu - lapsehoidja ei tohi suitsetada
- Merikese suitsetamisest loobumise lugu - politseitöötajast ahelsuitsetaja, kes soovib loobuda

Igäühel on oma suitsetamise lugu 1

Kui suitsetaja pöördub tubakast loobumise nõustaja poole, on olulisemateks aruteluteemadeks järgmised:

- Miks just nüüd on soov tubakatarvitamisest loobuda?
- Kuivõrd tugev on motivatsioon? Valmisolek loobumiseks?
- Kas see on esimene loobumiskatse?
- Kas olete varem proovinud loobuda?
- Kui kaua suutsite olla tubakavaba?
- Miks eelmine katse ebaõnnestus?
- Mis oli valesti? Mida algaval loobumiskatsel vältida?
- Kas lähikondlaste / töökaaslaste seas on suitsetajaid?
- Kuidas nad suhtuvad Teie loobumisse?
- Kas viibite pidudel, kus tarvitatakse alkoholi ja suitsetatakse?

Igäihel on oma suitsetamise lugu 2

- Kui tugev on nikotiinsõltuvus? Fagerströmi test
- Mis prevaleerub, kas nikotiinisõltuvus või tegevussõltuvus? Sotsiaalne taust? Koosmõju?
- Milline on emotsionaalne tagapõhi?
- Milline on CO tase väljahingatavas õhus?
- Enesedistsipliin ja otsusest kinnipidamine
- Asendustegevuste leidmine
- Loobumise plaani ja raviplaani koostamine
- Esimene tubakavaba päev
- Tubakast loobumise nõustajaga toetus 12 kuud
- Tulemuste hindamine: olla mittesuitsetaja ka 12 kuud peale esimest suitsetamisest loobumise päeva/õnnestunud katse

Juhis „5A“ - lühistrateegia tubakatarvitaja aitamiseks tubakast loobumisel

(lühendatud ja kohandatud tervist edendavale töökohale)

1. **Küsi - Ask:** Küsi, kas kaastöötaja/ sõber tarvitab tubakatooteid või kas ta on kokku puutunud tubaka tarvitamisega.
2. **Nõusta - Advise:** Soovita tungivalt igal tubakatarvitajal tubakast loobuda. Soovita tubakast loobumist selge, kindla ja isikupäraseks muudetud nõuandega.
3. **Hinda – Assess:** Hinda, milline on tubakatarvitaja soov tubakast loobuda. Küsi, kas ta soovib loobumist kohe alustada.
4. **Abista - Assist:** Abistage tubakatarvitajat loobumisel. Paku praktilisi nõuandeid; paku sotsiaalset tuge. Teadvusta tubakast loobumise nõustamisteenuse võimalusi. Informeeri, et teenus on tasuta.
5. **Korralda - Arrange:** Korda vestlust järgmisel kohtumisel. Toeta teda loobumisprotsessis, sisenda optimismi ja võimesta teda.

Juhis „5R“ - lühistrateegia tubakast loobumise motivatsiooni ülesehitamiseks (kohandatud TE töökohtadele)

1. **Olulisus, asjakohasus - Relevance:** Seosta kaastöötaja / sõbra tubakatarvitamist tema konkreetse haigusega või haiguseriskiga, mõjuga perekonnale (näiteks lastele) või sotsiaalsele staatusele, tervisele seoses vanusega, sooga.
2. **Riskid - Risks:** Palu tubakatarvitajal nimetada tubaka tarvitamise võimalik negatiivne mõju. Paku välja ja rõhutage neid terviseriske, mis on Teie arvates antud kaastöötaja puhul olulisimad.
3. **Hüväng - Rewards:** Palu kaastöötajal nimetada tubakast loobumisel tekkiv kasu. Paku välja ja rõhuta neid momente, mis on antud tarvitaja puhul olulisimad.
4. **Takistused - Roadblocks:** Palu tubakatarvitajalt nimetada, mis teda piirab või takistab tubakast loobumisel ja soovita ravivõimalust (tubakast loobumise nõustamist)
5. **Kordamine - Repetition:** Motiveeri kaastöötajat tubakatarvitamisest loobuma. Neile, kes on läbi kukkunud eelnevatel loobumiskatsetel, tuleb selgitada, et enamik peabki enne edu saavutamist tegema mitu loobumiskatset.

Juhis „4D“ - lühistrateegia, et aidata tubakatarvitajal toime tulla tubakast loobumisega

1. Viivita – Delay!
2. Hinga sügavalt – Deep breath!
3. Joo vett – Drink water!
4. Leia tegevust – Do something else!

Soovitage tubakanälja tekkimisel meelde tuletada põhjust, miks ta soovis tubakast loobuda; kinnitage, et tubakanälg leevendub situatsioonist lahkudes alternatiivse tegevuse leidmisega. Soovitage võtta üks päev korruga!

Treating Tobacco use and Dependence. Clinical practical guideline. US updated at www.surgeongeneral.gov/tobacco

1

Tubakast loobumise nõustamise teenuse osutamine Eestis

Teenust osutatakse Rahvastiku Tervise Arengukava 2009-2020 raames riiklikest vahenditest

s.h. teenust alates 15. eluaastast osutatakse Euroopa Sotsiaalfondi programmi "Tervislikke valikuid toetavad meetmed 2010-2014" vahenditest

Avatud on 17 SLN kabinetti 15 tervishoiuasutuse baasil

Tubakast loobumise nõustamise teenus on tasuta

Nõustatakse kõiki pöördujaid, hoolimata vanusest

<http://www.terviseinfo.ee/tubakas/tln-kabinetid>

Vajalikud veebiaadressid:

- www.terviseinfo.ee

- www.terviseinfo.ee/tubakas/tln-kabinetid

- Fagerströmi test
<http://www.terviseinfo.ee/et/valdkonnad/tubakas/tubakast-loobumine/tubakast-loobumise-ettevalmistamine/fagerstromi-test>

- iCOACH programm „Ekssuitsetajad on peatamatud“
<http://www.terviseinfo.ee/et/valdkonnad/tubakas/tubakast-loobumine/icoach-programm>